

Associationsrätt m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett tiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 om olika associationsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller sänkt krav på aktiekapital, personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag, förenklningar i aktiebolagslagen, registrering av nybildade aktiebolag, revision, redovisning, lagen om ekonomiska föreningar, stiftelselagen och franchising.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Sänkt krav på aktiekapital	6
Personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag	7
Förenklningar i aktiebolagslagen	8
Registrering av nybildade aktiebolag	10
Revision	11
Redovisning	12
Lagen om ekonomiska föreningar	14
Stiftelselagen	15
Franchising	17
Reservationer	19
1. Sänkt krav på aktiekapital, punkt 1 (M, C, FP, KD)	19
2. Registrering av nybildade aktiebolag, punkt 4 (C)	20
3. Redovisning, punkt 6 (V)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Sänkt krav på aktiekapital

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1708 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP),

2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 2 i denna del och

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 5.

Reservation 1 (M, C, FP, KD)

2. Personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag

Riksdagen avslår motion

2014/15:317 av Emanuel Öz (S) yrkandena 1 och 2.

3. Förenklningar i aktiebolagslagen

Riksdagen avslår motion

2014/15:274 av Fredrik Christensson (C).

4. Registrering av nybildade aktiebolag

Riksdagen avslår motion

2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 2 i denna del.

Reservation 2 (C)

5. Revision

Riksdagen avslår motion

2014/15:1352 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5.

6. Redovisning

Riksdagen avslår motion

2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 3 (V)

7. Lagen om ekonomiska föreningar

Riksdagen avslår motion

2014/15:1930 av Krister Örmfjäder m.fl. (S).

8. Stiftelselagen

Riksdagen avslår motion

2014/15:1482 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (M).

9. Franchising

Riksdagen avslår motion

2014/15:1168 av Börje Vestlund och Jonas Gunnarsson (S).

Stockholm den 19 mars 2015

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Ewa Thalén Finné (M), Hillevi Larsson (S), Jessika Roswall (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Thomas Finnborg (M), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilander (SD), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Nina Lundström (FP) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ett tiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 om olika associationsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller sänkt krav på aktiekapital, personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag, förenklingar i aktiebolagslagen, registrering av nybildade aktiebolag, revision, redovisning, lagen om ekonomiska föreningar, stiftelselagen och franchising.

Utskottet behandlar de olika frågor som aktualiseras i motionerna under skilda rubriker.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Sänkt krav på aktiekapital

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att sänka kravet på aktiekapital för att kunna starta ett aktiebolag. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 1 (M, C, FP, KD).

Motionerna

Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) föreslår i motion 2014/15:1708 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheten att sänka kravet på aktiekapital för att kunna starta ett aktiebolag.

I partimotion 2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 2 i denna del och motion 2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 5 framställs liknande förslag.

Gällande rätt

Sedan den 1 april 2010 gäller enligt 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (2005:551) att aktiekapitalet i privata aktiebolag ska uppgå till minst 50 000 kronor (prop. 2009/10:61, bet. 2009/10:CU12, rskr. 2009/10:188).

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen tidigare, senast våren 2014 i betänkande 2013/14:CU8. Utskottet stod då fast vid sitt tidigare ställningstagande att aktiekapitalet fyller en funktion som en spärr mot ogenomtänkt och oseriöst företagande. Att det krävs ett kapitaltillskott av den som vill starta ett aktiebolag borgar i någon mån för att företagaren har en genomtänkt och hållbar affärsidé, som han eller hon är beredd att satsa en del egna medel på för att förverkliga. Att aktieägaren själv satsar kapital kan vidare antas minska benägenheten hos företagaren att ta alltför stora risker i verksamheten. Ett kapitalkrav utgör också ett visst hinder mot att aktiebolagsformen utnyttjas för oseriösa syften eller för att nå skattemässiga fördelar. Motionerna avstyrktes och riksdagen följde utskottet.

Utskottet finner inte något skäl att frångå sina tidigare ställningstaganden och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna.

Personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter i aktiebolag.

Motionen

I motion 2014/15:317 av Emanuel Öz (S) föreslås tillkännagivanden om att regeringen ska se över om styrelseledamöter i icke publika aktiebolag bör vara personligt betalningsansvariga för bolagets ekonomiska förpliktelser dels om ett bolag har ansökt om att försättas eller har försatts i konkurs under en pågående domstolsprocess (yrkande 1), dels om ett bolag har ansökt om att försättas eller har försatts i konkurs till följd av en dom i domstol som innebär ekonomiska förpliktelser för bolaget (yrkande 2).

Gällande rätt

Om styrelsen på visst sätt försummar sina skyldigheter kan dess ledamöter enligt 25 kap. 18 § aktiebolagslagen (2005:551) drabbas av personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Ansvaret är inte beroende av att någon skada kan härledas till försummelsen och är därför strängare än det skadeståndsansvar som styrelseledamöterna också har. Bestämmelserna har till syfte att tvinga styrelsen att bevaka förändringar i bolagets eget kapital och ingripa när kapitalbristen blir kritisk.

Ansvaret – som gäller solidariskt med bolaget – omfattar de förpliktelser som uppkommer efter det att styrelsens underlåtenhet inträdde. Om styrelsen vidtar de åtgärder som den tidigare har underlåtit, ansvarar ledamöterna inte för de förpliktelser som uppkommer därefter. Däremot kvarstår ansvaret för de förpliktelser som har uppkommit dessförinnan.

I paragrafens första stycke anges de tre olika fall av underlåtenhet från styrelsens sida som utlöser personligt betalningsansvar för styrelseledamöterna. Det första fallet är att styrelsen underlåter att, när det finns anledning, på föreskrivet sätt upprätta en kontrollbalansräkning och låta revisorn granska den. Det andra fallet är att styrelsen underlåter att sammankalla den första kontrollstämman trots att kontrollbalansräkningen visar att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Det tredje fallet är att styrelsen underlåter att hos rätten ansöka om att bolaget ska gå i likvidation, trots att det vid den andra kontrollstämman inte har lagts fram en kontrollbalansräkning som visar att aktiekapitalet är till fullo täckt eller någon andra kontrollstämma över huvud taget aldrig har hållits.

Personligt betalningsansvar för en styrelseledamot för bolagets skulder kan vidare under vissa förhållanden uppkomma enligt 8 kap. 12 § årsredovisningslagen (1995:1554) vid underlåtenhet att inge årsredovisning. Dessutom innehåller skattebetalningslagen (1997:483) och skatteförfarandelagen (2011:1244) en reglering som kan göra en styrelseledamot personligt betalningsansvarig för bolagets skatt.

Enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen ska en stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan kan en styrelseledamot som på ett visst sätt försummar sina förpliktelser enligt aktiebolagslagen drabbas av ett personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Utskottet anser att det som anförs i motionen inte utgör skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionen bör således avslås.

Förenklingar i aktiebolagslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att reglerna i aktiebolagslagen bör förenklas i syfte att minska byråkratin. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Fredrik Christensson (C) föreslår i motion 2014/15:274 ett tillkännagivande om att regeringen måste utreda om reglerna i aktiebolagslagen kan ändras i syfte att minska byråkratin. Enligt motionären bör bolagen bl.a. ha möjlighet att skicka in sin årsredovisning elektroniskt.

Bakgrund

Företag finns i stor utsträckning registrerade i olika slag av företagsregister. Dessa register förs av olika myndigheter, främst Bolagsverket. Samma myndigheter handlägger ansökningsärenden av olika slag. Registreringsanmälningar och ansökningar till dessa myndigheter har tidigare enbart kunnat göras skriftligen i pappersform. Eftersom datorer och internet i dag används i omfattande utsträckning har en sådan ordning kommit att framstå som föråldrad.

År 2002 infördes en möjlighet för enskilda näringsidkare att göra registreringsanmälningar på elektronisk väg. Den 1 juli 2006 blev det möjligt för aktiebolag att ge in registreringsanmälningar, olika slag av ansökningar samt redovisningshandlingar till Bolagsverket på elektronisk väg. Samtidigt blev det möjligt att upprätta och underteckna ett aktiebolags redovisningshandlingar elektroniskt genom en avancerad elektronisk signatur. Den 1 mars 2008 fick vissa finansiella företag samma möjligheter som aktiebolag till elektronisk ingivning m.m. Samtidigt blev det möjligt för ekonomiska föreningar, handelsbolag och stiftelser att ge in registreringsanmälningar, ansökningar och årsredovisningshandlingar till respektive registreringsmyndighet på elektronisk väg.

Våren 2014 antog riksdagen vissa lagändringar som innebär förenklingar för aktiebolagen (prop. 2013/14:86, bet. 2013/14:CU26, rskr. 2013/14:293). Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2014.

Lagändringarna innebär bl.a. följande. Kraven på att styrelsen i ett privat aktiebolag ska fastställa en skriftlig arbetsordning och skriftliga instruktioner har tagits bort. Förfarandet för att minska aktiekapitalet har förenklats och möjligheterna att teckna nya aktier genom betalning har utvidgats. Överprövningen av Bolagsverkets beslut om dispens från bl.a. bosättningskrav för styrelseledamöter m.fl. har flyttats från regeringen till allmän förvaltningsdomstol. Bosättningskraven för bl.a. stiftare har tagits bort. Förenklingar har införts beträffande frågor om riktade emissioner, om aktiebrev och aktieägarregister samt om förvaltningsrevision och ansvarsfrihet.

I budgetpropositionen för 2015 anför regeringen att arbetet med att förenkla för företagen ska ske med utgångspunkt i företagets vardag. En möjlig väg framåt är enligt regeringen att införa ett nytt mål för statliga myndigheter som hanterar ärenden som rör företag. Målet bör utgå från att företagsperspektivet ska finnas med i allt arbete som riktar sig till företag. Det kan handla om kortare handläggningstider, förbättrad tillgänglighet och att arbeta aktivt med förslag från företag och deras intresseorganisationer (prop. 2014/15:1 utg. omr. 24 s. 71).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen bedriver ett arbete med att förenkla för företagen med utgångspunkt i företagets vardag. Som redovisats ovan kan det t.ex. handla om kortare handläggningstider och förbättrad tillgänglighet. Mot denna bakgrund ser utskottet inga skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet, varför det bör avslås.

Registrering av nybildade aktiebolag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att regeringen ska fullfölja och utvärdera ett uppdrag som den tidigare regeringen gett till Bolagsverket. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 2 (C).

Motionen

I partimotion 2014/15:2564 konstaterar Annie Lööf m.fl. (C) att alliansregeringen har gett Bolagsverket i uppdrag att säkerställa att ett nybildat aktiebolag ska registreras inom fem arbetsdagar, om ärendet inte behöver kompletteras. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att den nya regeringen ska fullfölja och utvärdera uppdraget (yrkande 2 i denna del).

Bakgrund

Den förra regeringen beslutade den 26 juni 2014 om en ändring i Bolagsverkets regleringsbrev för budgetåret 2014. Under rubriken Mål och återrapporteringskrav framgår bl.a. följande.

Bolagsverket ska tillhandahålla effektiva och ändamålsenliga system för registreringsärenden samt arbeta för att förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap genom ändamålsenlig och kvalitativ information och service.

Bolagsverket ska på sin webbplats lämna tydlig och relevant information om myndighetens tjänster och service samt i ett särskilt serviceåtagande ange de mål i form av leveranstider som gäller för företagsregistreringar, företagsinteckningar och ärenden om ersättning till likvidatorer.

Bolagsverket ska vad avser nybildning av aktiebolag särskilt ange dels leveranstiden för ett komplett ärende, dels leveranstiden fram till dess en begäran om komplettering i ett ärende om nybildning av aktiebolag skickas ut.

Målet är att en registrering av ett nybildat aktiebolag ska, i de fall ärendet inte behöver kompletteras, ske inom fem arbetsdagar.

Av Bolagsverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 framgår att även den nuvarande regeringen har som mål att ett nybildat aktiebolag ska registreras inom fem arbetsdagar, om ärendet inte behöver kompletteras.

Av Bolagsverkets webbplats framgår att under perioden 2–6 mars 2015 var leveranstiden för att registrera ett nybildat aktiebolag en arbetsdag om ansökan lämnades in via e-tjänsten och två arbetsdagar om ansökan lämnades in genom en blankett.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om att den tid det tar för att starta ett företag i Sverige bör halveras har behandlats av näringsutskottet i betänkande 2014/15:NU10. Utskottet avstyrkte motionen bl.a. med hänvisning till Bolagsverkets arbete. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det av Bolagsverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 framgår att den nuvarande regeringen i likhet med den förra har som mål att ett nybildat aktiebolag ska registreras inom fem arbetsdagar, om ärendet inte behöver kompletteras. Utskottet konstaterar också att under perioden 2–6 mars 2015 var leveranstiden för att registrera ett nybildat aktiebolag en arbetsdag om ansökan lämnades in via e-tjänsten och två arbetsdagar om ansökan lämnades in med blankett. Utskottet anser att Bolagsverkets arbete med att förkorta tiden det tar att registrera ett aktiebolag är viktigt och förutsätter att regeringen följer frågan. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen.

Revision

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att samhället bör kunna erbjuda statliga revisorer i vissa fall.

Motionen

I motion 2014/15:1352 konstaterar Kristina Yngwe (C) att Sverige under flera år legat i topp i världen när det gäller brott kopplade till djurrättsextremism. Syftet med brotten är enligt motionären att skrämma näringsidkare så att de upphör med sin verksamhet. Brotten riktar sig inte bara mot näringsidkare utan också mot personer i näringsidkarnas närhet, såsom familjemedlemmar, affärsbekanta och revisorer. För det fall en näringsidkare inte lyckas hitta någon revisor som vågar åta sig uppdraget menar motionären att samhället bör erbjuda statliga revisorer. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 5).

Bakgrund

Revision innebär att företagets årsredovisning och bokföring samt ledningens förvaltning granskas av en eller flera revisorer. Revisionen ska utmynna i en årlig granskningsrapport, en revisionsberättelse. Syftet med revisionen är att tillgodose bl.a. ägarnas och borgenärernas intresse av att det finns en ändamålsenlig kontroll av att företagets verksamhet sköts på ett lagenligt och korrekt sätt samt att företagets ställning och resultat redovisas riktigt. Revisorn i

ett aktiebolag ska vara en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Tidigare var alla svenska aktiebolag tvungna att ha en revisor. Bestämmelsen var från 1980-talet.

Sedan den 1 november 2010 har dock små företag möjlighet att välja om bolaget ska ha en revisor eller inte (prop. 2009/10:204, bet. 2009/10:CU28, rskr. 2009/10:386). Efter lagändringarna ska ett privat aktiebolag även fortsättningsvis ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor om bolaget uppfyller mer än ett av följande tre kriterier: mer än tre anställda, mer än 1,5 miljoner kronor i balansomslutning och mer än 3 miljoner kronor i nettoomsättning. Det krävs att den angivna nivån har uppnåtts två år i sträck. Revisionsplikten har även mildrats för vissa andra företag, bl. a. handelsbolag.

Den nya valmöjligheten omfattar 250 000 aktiebolag och 14 000 handelsbolag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inga skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet, varför det bör avslås.

Redovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att regeringen bör verka inom EU för att en obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen.

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

I motion 2014/15:66 föreslår Hans Linde m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör verka inom EU för att en obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen (yrkande 4).

Bakgrund

De svenska reglerna om företagens offentliga redovisning grundar sig till stor del på EU:s redovisningsdirektiv, i synnerhet de s.k. fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven (78/660/EEG och 83/349/EEG). Dessa direktiv genomfördes i svensk rätt i samband med att Sverige blev medlem i EU. I juni 2013 antogs ett nytt redovisningsdirektiv som ersatte de två nämnda direktiven, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag.

Direktivet syftar främst till att förenkla tillvaron för små företag, öka redovisningens tydlighet för medelstora och stora företag, värna om grundläggande användarintressen samt en ökad öppenhet om betalningar till offentliga förvaltningar från utvinningsindustrin och avverkare av primärskog. Innebörden av direktivet är beroende av vad som närmare avses med utvinningsindustrin och avverkning av primärskog. I artikel 41 i direktivet definieras dessa begrepp. Med företag som har sin verksamhet i utvinningsindustrin avses företag som på olika sätt hanterar råpetroleum, kol, malm, sand, grus, sten, lera, mineral, torv eller salt. Primärskog är sådan skog som inte tidigare har utsatts för någon påtaglig mänsklig inverkan. Med företag med verksamhet inom avverkning av primärskog avses företag som sysslar med vad som benämns som drivning. Drivning är ett samlingsnamn för det arbete som sker med skogsmaskiner då ett område med skog avverkas. I detta inbegrips både själva avverkningen av skogen och arbetet med att föra fram timret till produktion.

I april 2014 presenterade Redovisningsutredningen sitt delbetänkande Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv (SOU 2014:22). Utredningen har haft regeringens uppdrag att bl.a. lämna de lagförslag som krävs för att genomföra det nya direktivet i svensk rätt.

Utredningen föreslår bl.a. att det införs en ny lag om rapportering av vissa betalningar till myndigheter. En ökad öppenhet om betalningar som vissa företag verksamma inom utvinningsindustrin och avverkning av primärskog gör ska bl.a. motverka korruption. Bestämmelserna innebär att företagen årligen måste offentliggöra rapporter över betalningar som de har gjort till myndigheter i de länder där de är verksamma.

En proposition är aviserad till maj 2015.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av utskottet vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 2011/12:CU6. Utskottet kunde inte finna annat än att inriktningen av motionärens förslag låg i linje med ett pågående arbetet inom EU. Mot denna bakgrund var utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen och avstyrkte yrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

EU:s nya redovisningsdirektiv från 2013 syftar till en ökad öppenhet om betalningar till offentliga förvaltningar från utvinningsindustrin och avverkare av primärskog. Ovan redovisas vad som i direktivet närmare avses med begreppen utvinningsindustrin och avverkare av primärskog. En proposition som bygger på Redovisningsutredningens delbetänkande är aviserad till maj 2015. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ. Motionen bör således avslås.

Lagen om ekonomiska föreningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om lagen om ekonomiska föreningar. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

I motion 2014/15:1930 begär Krister Örnfjäder m.fl. (S) ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagstiftningen om ekonomiska föreningar.

Pågående arbete

I december 2010 presenterade Föreningslagsutredningen sitt slutbetänkande En ny lag om ekonomiska föreningar (SOU 2010:90). Utredningen konstaterar bl.a. att förutsättningarna för företagande i den ekonomiska föreningens form – kooperativt företagande – har förändrats betydligt under senare år. Konkurrensen från företagande i annan form har ökat. Samtidigt har det etablerats nya slag av kooperativ. Men användningen av den ekonomiska föreningens form har hämmats av att regelverket ibland har uppfattats som otillräckligt eller osäkert. Den nuvarande lagen om ekonomiska föreningar är, enligt utredningen, dessutom i behov av en genomgripande språklig och redaktionell omarbetning. För att underlätta för företagen bör regleringen också göras mera tydlig och överskådlig. I en del avseenden finns det också ett behov av att anpassa lagen om ekonomiska föreningar till bestämmelserna i 2005 års aktiebolagslag. Allt detta har föranlett utredningen att föreslå en helt ny lag om ekonomiska föreningar. Utredningens förslag remissbehandlades våren 2010 och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkande om en översyn av lagen om ekonomiska föreningar har behandlats av utskottet vid flera tillfällen tidigare, senast våren 2014 i betänkande 2013/14:CU8. Utskottet anförde då att Föreningslagsutredningens slutbetänkande har remissbehandlats och är föremål för vidare beredning inom Regeringskansliet och att det arbetet inte borde föregripas av någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrktes med hänvisning till pågående beredningsarbete. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet anser alltså att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen bör därför avslås.

Stiftelselagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändringar i stiftelselagen. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2014/15:1482 anför Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M) att 6 kap. 4 a § stiftelselagen bör upphävas. Motionärerna konstaterar att den förra regeringen nyligen tagit vissa steg i rätt riktning för ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning och anser att det är positivt att regeringen inte längre ska utse och entlediga samtliga styrelseledamöter i stiftelserna. Enligt motionärerna bör nu regeringen ta ytterligare ett steg och lämna ett förslag till upphävande av 6 kap. 4 a § stiftelselagen. Genom att paragrafen upphävs kan inte forskningsstiftelserna åter bli föremål för inskränkningar. Ett tillkännagivande yrkas med detta innehåll.

Bakgrund

Stiftelselagen (1994:1220) innehåller en civilrättslig reglering av stiftelseinstitutet samt bestämmelser om tillsyn. Lagen gäller såväl för stiftelser som har bildats av enskilda som för stiftelser som har bildats av staten eller andra offentliga organ. I stiftelselagen slås bl.a. fast under vilka förutsättningar föreskrifterna i ett stiftelseförordnande får ändras, s.k. permutation. Det finns ett stort antal stiftelser som har bildats av staten. Under 1991–1994 bemyndigade riksdagen regeringen att med de tidigare löntagarfondsmedlen som kapital inrätta sammanlagt elva stiftelser. I och med bildandet av dessa stiftelser skedde en utskiftning av kapital som förvaltades av de fem löntagarfondsstyrelserna.

Enligt de ursprungliga stiftelseförordnandena skulle regeringen utse samtliga styrelseledamöter i stiftelserna i samband med att de bildades. Därefter skulle stiftelsernas styrelser till huvuddelen utses av stiftelserna själva, och styrelserna skulle inom sig utse ordförande och vice ordförande. Regeringen skulle endast utse en styrelseledamot i varje stiftelse.

Hösten 1996 beslutade riksdagen om en ändring i stiftelselagen för stiftelser som bildas av staten. Ändringen innebär att regeringen, även utan styrelsens eller förvaltarens samtycke, kan ändra eller upphäva föreskrifter i stiftelseförordnandet trots att de förutsättningar som stiftelselagen ställer upp för ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden inte är uppfyllda. Föreskrifter om stiftelsens ändamål får dock inte ändras eller upphävas. Ändringen togs in i en ny bestämmelse i 6 kap. 4 a § stiftelselagen.

Senare samma höst godkände riksdagen ett förslag från regeringen som innebär att stiftelseförordnandena skulle ändras så att samtliga ledamöter utses och entledigas av regeringen. De skäl som den dåvarande regeringen angav för

ändringen var att medlen borde hanteras i sådana former att offentlig insyn i verksamheten och påverkan från statsmakternas sida skulle möjliggöras. Vidare angavs som skäl att en ordning där samtliga ledamöter utses av regeringen skulle främja en samordning mellan stiftelsernas insatser och statliga insatser på forskningens område. Denna samordning bedömdes kunna frigöra resurser inom ramen för statens budget för angelägna nysatningar. Regeringen fattade därefter beslut om att ändra stiftelseförordnandena i enlighet med vad riksdagen godkände.

Våren 2010 behandlade riksdagen proposition 2009/10:136 Ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning. Propositionen innehöll förslag om hur styrelseledamöter i vissa stiftelser som finansierar forskning och som har bildats med medel från de tidigare löntagarfonderna ska utses och entledigas. Förslaget innebär att regeringen inte längre ska utse och entlediga samtliga styrelseledamöter i stiftelserna. När det gäller 6 kap. 4 a § stiftelselagen uttalade regeringen att eftersom stiftelsemodellen valts är den statliga kontrollen över de medel som tillförts stiftelserna begränsad efter det att stiftelserna bildats. Vidare anförs att det visserligen, efter det att stiftelserna bildades, har införts en bestämmelse i stiftelselagen som gör det möjligt för regeringen att på eget initiativ ändra eller upphäva vissa föreskrifter i stiftelseförordnandena för sådana stiftelser som har bildats av staten. Med stöd av denna bestämmelse har alltså regeringen i egenskap av stiftare större möjligheter att påverka stiftelserna även efter det att de bildats. Enligt regeringen bör viss restriktivitet iaktas när det gäller att utnyttja dessa möjligheter. Stiftelseförordnandena bör, enligt regeringen, utformas så att de i huvudsak överensstämmer med hur de såg ut när stiftelserna ursprungligen bildades. I propositionen redovisar regeringen också sin bedömning att regeringen i fortsättningen bör utse två styrelseledamöter i stiftelserna. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 2009/10:UbU17, rskr. 2009/10:254), och regeringen fattade därefter beslut om att ändra stiftelseförordnandena.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkande har avstyrkts av utskottet vid flera tillfällen tidigare, senast våren 2014 i betänkande 2013/14:CU8. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet anser att det som anförs i motionen inte föranleder utskottet att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Motionen bör därför avslås.

Franchising

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av lagstiftningen om franchising.

Motionen

I motion 2014/15:1168 begär Börje Vestlund och Jonas Gunnarsson (båda S) ett tillkännagivande om att regeringen ska göra en översyn av lagstiftningen om franchising. Enligt motionärerna behövs en lagstiftning som bättre tar hänsyn till franchisetagarens svagare ställning i avtalsförhållandet.

Gällande rätt

Lagen om franchisegivares informationsskyldighet (prop. 2005/06:98, bet. 2005/06:LU26, rskr. 2005/06:275) trädde i kraft den 1 oktober 2006. Lagen innebär att en franchisegivare i god tid innan ett franchiseavtal ingås ska lämna franchisetagaren information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna. Informationen ska vara klar och begriplig. Den ska minst innehålla en beskrivning av den franchiseverksamhet som franchisetagaren ska bedriva, uppgift om andra franchisetagare som franchisegivaren har träffat avtal med inom samma franchisesystem och omfattningen av deras verksamhet, uppgift om den ersättning som franchisetagaren ska betala till franchisegivaren och övriga ekonomiska villkor för franchiseverksamheten, uppgift om immateriella rättigheter som ska upplåtas till franchisetagaren, uppgift om de varor eller tjänster som franchisetagaren är skyldig att köpa eller hyra, uppgift om konkurrensförbud som ska gälla under eller efter den tid som franchiseavtalet gäller, uppgift om avtalstiden, villkoren för förändring, förlängning och uppsägning av franchiseavtalet samt de ekonomiska konsekvenserna av en uppsägning, och uppgift om hur en tvist med anledning av avtalet ska prövas och vad som ska gälla i fråga om kostnadsansvar för en sådan tvist.

Detta gäller också när ett befintligt franchiseavtal, med franchisegivarens tillåtelse, ska överlåtas till en ny franchisetagare.

Om en franchisegivare ingår ett franchiseavtal utan att ha uppfyllt sin informationsskyldighet, ska Marknadsdomstolen vid vite kunna ålägga franchisegivaren att lämna sådan information.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkande har avstyrkts av utskottet vid flera tillfällen tidigare, senast våren 2014 i betänkande 2013/14:CU8. Riksdagen följde utskottet.

Enligt utskottet är det viktigt att lagstiftningen på franchiseområdet skapar goda förutsättningar för genomtänkta och balanserade avtal. Lagen om franchisegivares informationskyldighet är därför primärt inriktad på den information som franchisegivaren ska tillhandahålla inför ett avtalsslut. I motionen föreslås att regeringen ska ta initiativ till en översyn av lagen. Utskottet utgår från att regeringen löpande följer upp och utvärderar beslutad lagstiftning och vid behov återkommer till riksdagen. Det finns därför inte något behov av ett tillkännagivande till regeringen. Motionen bör således avslås.

Reservationer

1. Sänkt krav på aktiekapital, punkt 1 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Jessika Roswall (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Thomas Finnborg (M) och Nina Lundström (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1708 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP),

2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 2 i denna del och

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige behöver fler entreprenörer som satsar på sina idéer för att skapa fler jobb och en bättre välfärd. Nyföretagandet är betydligt lägre i Sverige än i andra europeiska länder. Sverige behöver därför uppmuntra nystartande av företag. Nyföretagandet i Sverige är fortfarande alltför lågt – enligt Global Entrepreneurship Monitor (GEM) hamnar Sverige på 16:e plats av de EU-länder som ingår i dess mätningar.

Den 1 april 2010 sänktes kravet på lägsta tillåtna aktiekapital i privata aktiebolag från 100 000 kronor till 50 000 kronor. Hos Bolagsverket har (i genomsnitt) 2 594 nya aktiebolag registrerats per månad sedan förändringen, vilket kan jämföras med 1 676 nya aktiebolag per månad under samma period 2009, dvs. en ökning med 54,7 procent.

Sänkningen av kravet på eget aktiekapital är ett resultat av den utredning som genomfördes under ledning av Carl Svernlöv med uppdraget att finna förenklingmöjligheter i aktiebolagslagen. Kravet på eget bundet kapital i aktiebolaget motiveras bl.a. med att det utgör ett borgenärsskydd. Detta är ett argument som på olika grunder har kommit att ifrågasättas. Ett kapital om 50 000 kronor behöver inte vara tillräckligt högt för att fylla en borgenärsskyddande funktion. En borgenär ställer oavsett aktiekapitalets storlek krav på de säkerheter som efter en marknadsmässig bedömning är nödvändiga.

Det har från tid till annan gjorts invändningar om att ett sänkt krav på aktiekapital skulle misskreditera aktiebolagets goda anseende och seriositet. Att själva bolagsformen skulle svara mot en viss nivå av kreditvärdighet är en delvis felaktig utgångspunkt. Vi menar att kravet på bundet eget aktiekapital för att kunna starta ett aktiebolag medför större skada än nytta för svensk ekonomi.

Mot denna bakgrund anser vi att kravet på aktiekapital för att starta ett aktiebolag ska sänkas. Det är en uppgift för regeringen att utarbeta nödvändiga lagförslag och återkomma till riksdagen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Registrering av nybildade aktiebolag, punkt 4 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Alliansregeringen tog flera initiativ till att förbättra förutsättningarna för att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. Ett sådant initiativ var att Bolagsverket fick i uppdrag att säkerställa att i de fall ärendet inte behöver kompletteras ska registreringen av ett nybildat aktiebolag ske inom fem arbetsdagar.

Jag anser att den nuvarande regeringen bör följa upp och utvärdera det uppdrag som alliansregeringen gav till Bolagsverket.

Vad som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Redovisning, punkt 6 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

I internationella sammanhang har det på senare år tagits flera initiativ för att införa land-för-land-redovisning för de transnationella bolagen. I januari 2010 beslutade OECD att införa land-för-land-redovisning i sina rekommendationer

för multinationella företag. Sedan juli 2010 måste alla företag inom utvinnings- och energisektorn som registrerat sig i USA redovisa sina resultat land-för-land. Den 12 juni 2013 röstade EU-parlamentet igenom ett nytt redovisnings- och transparensdirektiv som innefattar obligatorisk land-för-land-redovisning för de vinster som företag gör genom naturresursexploatering.

Diskussionerna inom EU kommer nu att handla om huruvida unionen ska utvidga sina direktiv om obligatorisk land-för-land-redovisning för transnationella bolag. Jag anser att Sverige måste vara drivande i denna process. Sverige bör agera inom EU för att obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom EU för att obligatorisk landför-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen.

2014/15:274 av Fredrik Christensson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en förändring av aktiebolagslagen för att minska byråkratin.

2014/15:317 av Emanuel Öz (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styrelsen i icke publika aktiebolag ska hållas personligen ansvarig för bolagets ekonomiska förpliktelser om aktiebolaget har ansökts om att försättas i konkurs eller har försatts i konkurs under en pågående domstolsprocess.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styrelsen i icke publika aktiebolag ska hållas personligen ansvarig för bolagets ekonomiska förpliktelser om aktiebolaget har ansökts om att försättas i konkurs eller har försatts i konkurs till följd av en dom i domstol som innebär ekonomiska förpliktelser för aktiebolaget.

2014/15:1168 av Börje Vestlund och Jonas Gunnarsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen om franchising.

2014/15:1352 av Kristina Yngwe (C):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statliga revisorer som kan träda in då revisorer hotats så allvarligt att de inte vågar fullfölja sitt uppdrag.

2014/15:1482 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphäva 6 kap. 4 a § stiftelselagen.

2014/15:1708 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka kravet på eget kapital i aktiebolag.

2014/15:1930 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska föreningar.

2014/15:2564 av Annie Lööf m.fl. (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka kostnaderna för, och korta tiden det tar, att starta företag, och om att minska kraven på initialt aktiekapital.

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka kravet på aktiekapital för att sänka trösklarna för att starta aktiebolag.